

Gorali.

Gorali (Horali) se imenujejo kmetijski prebivalci in pastirji po visocih Karpatskih gorah v zahodnej Galiciji; po rodu so Poljaci. Njihovo glavno mesto je Novitrg, kjer imajo živahno kupčijo s platnom in ogrskim vinom.

Gorali so visocega krepkega života, bistrega uma in zelo delavnih rok. Za slabo vreme, za neugodna in težavna pota se niti ne zmenijo. Ker so utrjeni

v ostrem gorskem zraku, zató so zeló gíbičnega telesa ter plezajo po najstrmejših gorskih robovih. Živé skromno in trezno. Zadovoljni so, da imajo le kosce ovsenjaka, če tudi prav suhega, kakor je kamen trd; a tudi tega bi stradali, ako bi si ne znali drugače služiti vsakdanjega hrupa. Najrajše se pečajo s pripravljanjem desák in skodel. Nekateri izdelujejo tudi različno leseno orodje ter mízarijo izvrstno. — Moški se ogrinjajo v dolge rujave koce, ki se ne zapenjajo; robače (srajce) imajo debele brez ovratnika, ki je spenjajo z medenkami (mednimi sponami). Pas imajo usnjat; hlače dolge in bele, a na nogah opanke iz neustrojenih kož. Čez pleča jim visi usnjata torba. Goralci so po leti in zimi zmirom jednako oblečeni, ter kažejo gosli celó v najhujšem mrazu, ko vse škriplje pod nogami. — Ženske se oblačijo v belo platno. Od belega platna imajo robačo, sukno, pas in pečo, samo oprsnik je barvast. Obutalo imajo kakor moški; nekatere nosijo tudi rudeče ali rumene skórne. Dekleta si kitijo glave s pisanimi trakovi, a najrajše imajo, da so jim robače in rokavi lepo prešiti z barvastimi vrvicami. Okrog vratu nosijo brojanice (koralde). Sukno imajo rudeče ali pa modro ovrvčeno.

Goralci so, kakor vsi pravi Slovanje, zeló gostoljubni, pošteni, priprosti in vztrajni. Radi pojó in plešó. Mnogi so tudi dobri vremenski proroki, kakor sploh vsi taki ljudje, ki živé v prosté naravi.

— d.

Krištof Šmíd.

(Dalje.)

V Thannhausnu so se pokazali prvi cvetóvi Šmídove pisateljske delavnosti. Najpred je spisal zgodbe sv. pisma, ki so skoraj povsod znane. To je bilo 1801. leta. Potlej je dal na svetlo knjižico „Prvi nauk o Bogu.“ Ta mična knjižica je bila namenjena prvenccem v šoli, ki so jo z velikim veseljem čitali. Kmalu potem so prišli na svetlo „Piruhi“, „Genovefa“ in različni drugi njegovi spisi, katerih mnogo je že tudi na slovenski jezik preloženo. Iz začetka je Kr. Šmíd pisal povesti samo za šolsko mladino v Thannhausnu, katerej je ob nedeljah po poludne svoje rokopise na glas bral; še le pozneje jih je dal na občno željo svojih prijateljev v natis. Velik vtisek, ki so ga imele njegove povesti na nežna srčeca preljubih otrok, popisuje nam njegova nčenka, katera med drugim to-le pripoveduje: „Željno smo vselej pričakovali, da se vrata odpró in naš preljubi prijatelj z rokopisom v roki stopi v šolo. Vse, kar nam je bral, nam je tudi primerno razlagal, in mi otroci smo ga kaj radi poslušali. Večkrat so bile pripovedke tako ganljive, da smo se otroci glasno jokali in naš prijatelj je bil primoran z branjem prenehati. Čas nam je tako hitro minul, da nijsmo vedeli kdaj in kako. Od nedelje do nedelje smo se že naprej veselili, da pride zopet nova povest na vrsto. Posebno nam se je dopadla prelepa povest o „Genovefi“ in „Cvetlični jrbašček.“ Včasí nam je bilo naloženo, da naj kako povest doma spišemo, in res je mnogo učenk „cvetlični jrbašček“ po več pól prav dobro iz spomina napisalo. A povesti, ki nam jih je Kr. Šmíd ob nedeljah po poludne čital, nijsó nam ostale samo v spominu, nego mnogim dekletom so bile tudi vodilo v poznejšem življenji.“

Nekako zavzet se mora človek vprašati: kako to, da so te povesti, najpred v majhenej vasi spisane in šolskej mladini brane, pozneje prodrle in se